

УДК 338.439.5:663.93]:640.4(477)
DOI: 10.31866/2616-7468.5.2.2022.270105

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ КАВОВОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ

Оксана Громик,
кандидатка географічних наук,
Луцький національний технічний університет,
Луцьк, Україна,
o.hromyk@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1316-8390>
© Громик О., 2022

Актуальність. Популярність кавової індустрії висока, цей бізнес активно розвивається і в Україні. Кав'ярня – це заклад, де завжди на першому місці висока якість продукту й розвиток самої культури споживання кави. Важливою складовою є і комерційна діяльність, на якій будується кавова індустрія. Це показник правильної культури: все частіше українці віддавали перевагу каві в кафе або ресторані чи на виніс замість домашньої або офісної. Проте пандемія COVID-19 та повномасштабна російсько-українська війна вплинули на зниження відвідування українцями кав'ярень, кафе, ресторанів та інших закладів ресторанного господарства. Основна частка споживання кави – це імпортований продукт. Українське виробництво формується виробниками, які імпортують кавові зерна як сировинний продукт, а в Україні обсмажують, фасують, упаковують, виробляють продукт без кофеїну та продають під своєю торговою маркою. Найгостріша конкуренція характерна в низькому сегменті кавових напоїв та зерна. **Мета і методи.** *Мета статті* – аналіз сучасного стану української кавової індустрії. При проведенні дослідження використовувались загальнонаукові методи дослідження: наукові і теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених, інформаційні матеріали статистичних та довідкових видань, аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння. **Результати дослідження.** У статті проаналізовано сучасний стан кавової індустрії в Україні. Охарактеризовані найбільші виробники кави та найвідоміші бренди зернової і меленої кави. Проаналізована структура споживання напоїв за видами, в кількісних показниках. Зазначено, що кавова індустрія в Україні представлена великою кількістю дрібних операторів, які відкривають свої мобільні кав'ярні в місцях із високою прохідністю. Це пов'язано з невеликими початковими інвестиціями, малим терміном окупності і можливістю змінити локацію. Оскільки тенденції світового ринку кави мають значний вплив на кавову індустрію України, то і попит стабільно зростає. Обсяг імпорту кави в Україні перевищив обсяги експорту. У 2020 році обсяг експорту сягав 15,0 млн дол. США, тоді як у 2021 р. зріс до 15,9 млн дол. США. Обсяг імпорту збільшився із 251,3 млн дол. США – 2020 р. до 266,7 млн дол. США – 2021 р. Ввіз кавових зерен спрямований на задоволення внутрішніх споживчих потреб. Україна є повністю імпортозалежною через невідповідність природно-кліматичним умовам – вирощування кави на території нашої держави є неможливим.

Висновки та обговорення. Отже, у ході дослідження встановлено, що в Україні кавова індустрія розвивається все більше та створює конкуренцію. Значне місце в ресторанному господарстві посідають кав'ярні, що посилює конкуренцію і підвищує якість надаваних послуг. Сучасні кав'ярні – заклади ресторанного господарства, де каву готують на новому рівні з індивідуальним підходом до кожного гостя. Нинішні види закладів ресторанної індустрії багатоформатні, тому створення національної кав'ярні – один із засобів реклами нашої країни. У Києві набирають популярності кав'ярні із 3–4 посадковими місцями, а ось нещодавно популярні кав'ярні формату «to go» втрачають ключові позиції на ринку. Ринок кавової індустрії зростатиме та насичуватиметься після припинення повномасштабної війни, відновиться інфраструктура, розбудуються ресторани господарства в східній частині України.

Ключові слова: кавова індустрія, кафе, кав'ярня, ресторанне господарство, кавовий бізнес, ринок України, експорт та імпорт кави.

Актуальність проблеми

Постановка проблеми. Кава надзвичайно популярна у світі, її вирощують у 80-ти країнах Південної та Центральної Америки, Карибського басейну, Африки, Азії. Згідно зі статистикою, населення в усьому світі випиває понад 500 млрд чашок кави на рік, лідером у споживанні є жителі Фінляндії – 1680 чашок. Для порівняння, українці споживають від 100 до 120 чашок на рік (Карнаушенко, 2020).

Популярність кавової індустрії висока, цей бізнес активно розвивається і в Україні. Кав'ярня – це заклад, де завжди на першому місці висока якість продукту й розвиток самої культури споживання кави (Шеремета, 2021; Громик, 2020). Важливою складовою є і комерційна діяльність, на якій будується кавова індустрія. Проте це не просто заклад, де можна випити каву. Це показник правильної культури: все частіше українці віддають перевагу каві в кафе або ресторані чи на виніс замість домашньої або офісної. Проте пандемія COVID-19 та повномасштабна російсько-українська війна вплинули на зниження відвідування українцями кав'ярень, кафе, ресторанів та інших закладів ресторанного господарства.

Враховуючи стрімке зростання рівня споживання кави в Україні, необхідно здійснити дослідження ринку кави, описати його стан та дослідити динаміку експорту-імпорту кави, що дасть можливість оцінити доречність організації та ведення кавового бізнесу в нашій країні. Останнє обумовлює необхідність аналізу кавової індустрії в Україні.

Стан вивчення проблеми. Проблемі розвитку кавової індустрії присвячено низку публікацій зарубіжних та вітчизняних авторів, серед яких П. М. Абдулай (2016), К. Воробйов та Н. Гуржій (2022), Дж. Б. Б'янко (Bianco, 2020), Б. В. Духницький (2016), О. В. Зибарева та Т. А. Воронюк (2018), А. С. Карнаушенко (2020), Т. Г. Ковальчук (2019), Т. О. Чорна і Г. О. Васильєва (2015) та інші.

Невирішені питання. Значна кількість наукових досліджень присвячена основам функціонування ринку кави. Однак аналіз сучасного стану світових виробників, дослідження кавової індустрії в Україні у вітчизняній літературі не знайшли належного відображення, що зумовило необхідність здійснення ґрунтовної розвідки кавової індустрії на території нашої країни.

Мета і методи дослідження

Метою статті є аналіз сучасного стану української кавової індустрії.

Методологічною основою дослідження є оцінка стану кавової індустрії в Україні через аналіз значної кількості статей як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а також основних мереж операторів ринку кав'ярень.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використовувались загальнонаукові методи: наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених, інформаційні матеріали статистичних та довідкових видань, аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння.

Об'єктом дослідження є процес оцінювання ринку кави в Україні.

Предметом дослідження є особливості кавової індустрії в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі сучасного стану кавової індустрії в Україні з метою означення проблем її ефективного функціонування.

Інформаційною базою дослідження є теоретичні та методологічні розробки вітчизняних і закордонних учених, статистичні матеріали, що регламентують функціонування кавової індустрії.

Результати дослідження

Кава – це зерна невеличкого вічнозеленого дерева або кавових кущів (робусти), які розводять майже в усіх тропічних країнах. Світовий ринок кави оцінювався у 102,02 млрд доларів США в 2020 році, і, за прогнозами аналітично-консалтингової фірми «Mordor Intelligence», він досягне CAGR (складений річний темп приросту) 4,28 % впродовж прогнозованого періоду 2021–2026 років.

Згідно з даними ICO (International Coffee Organization), світовий експорт зеленої кави в серпні 2022 р. становив 8,83 млн мішків (йдеться про вагу мішка 60 кг), що у порівнянні з 2021 р. – 9,17 млн мішків – на 3,7 % менше. Спад експорту зеленої кави був характерний на усі види кави, за винятком Brazilia Naturals, де спостерігається зростання на 7,1 % у серпні 2022 року в порівнянні з 2021 р. Прогнозується, що світове споживання кави зросте на 3,3 % до 170,3 млн мішків (International Coffee Organization, n.d.).

Основні ринки імпорту та споживання кави в Європі, Північній Америці та Азії переживають кризу з початком пандемії COVID-19. Уряди запровадили такі заходи, як соціальне дистанціювання та карантини, що справило величезний вплив на кафе, ресторани. Однак нинішня тенденція до онлайн-покупок для домашнього споживання змушує роздрібних продавців, обсмажувачів і споживачів адаптуватися до цієї нової реальності. На рис. 1 показані країни, що є світовими лідерами за виробництвом кави.

Аналізуючи статистичну інформацію, наведену на рис. 1, зазначимо, що Бразилія виготовляє 1/3 частину всього обсягу зерен завдяки відповідним умовам вирощування кави. Основними сортами є Серрато, Бурбон Сантос, Байя. З виробництвом 12 млн мішків зеленої кави Бразилія є найбільшим виробником у світі. Колумбія щорічно випускає близько 10,5 млн мішків готової продукції. Індонезія постачає близько 6,7 млн. Відомими сортами є Суматра, Сулавеси, Ява. 5,8 млн мішків зерен кави постачає В'єтнам. Головний сорт, що вирощується там, – робуста ("Рейтинг найбільших країн", 2022). За географією ринок охоплює основні країни Північної Америки, Європи, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Південної Америки, Близького Сходу та Африки (Дромашко, 2021).

В Україну завозять такі сорти кави: кава-мокко, кава-Гватемала, кава-Колумбія, а також такі, що не мають високих смакових властивостей, – бразильську Сантос та індійську Малабар ("Види і сорти кави", б.д.).

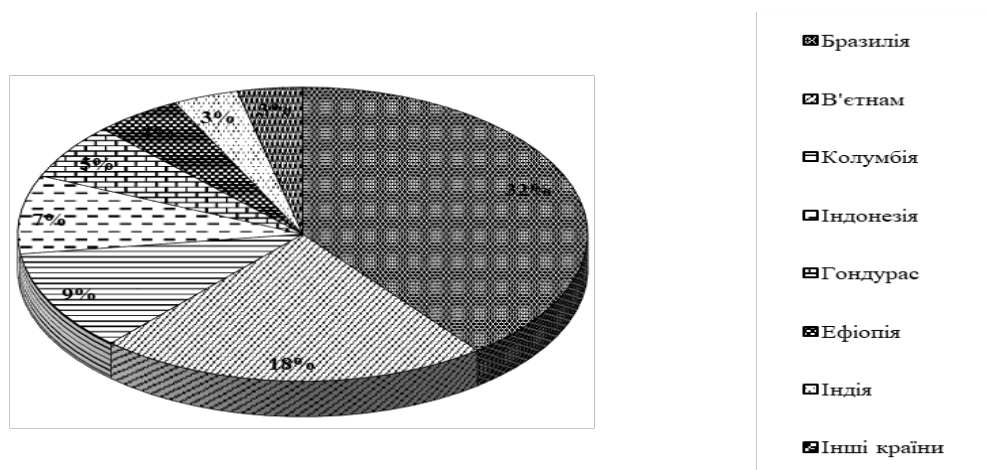

Рис. 1. Найбільші світові виробники кави, 2022 р. (%)
 Джерело: розроблено автором ("Рейтинг найбільших країн", 2022)

Рис. 1. The largest world coffee producers, 2022 (%)
 Source: elaborated by the author ("Reitynh naibilshykh kraiin", 2022)

Детально аналізуючи обсяги експорту та імпорту кави в Україні у 2020–2021 р. згідно з даними Державної служби статистики України, можна зробити висновки, що обсяги імпорту кави в Україні перевищують обсяги експорту (табл. 1). У 2020 році обсяг експорту сягав 15,0 млн дол. США, тоді як у 2021 році експорт кави зріс до 15,9 млн дол. США. Аналізуючи динаміку, можна зробити висновки, що обсяг імпорту збільшився з 251,3 млн дол. США – 2020 р. до 266,7 млн дол. США – 2021 р. Частка експорту кави знизилась від 0,03 % – 2020 р. до 0,02 % – 2021 р., відповідно імпорту становила 0,46 % – 2020 р. та 0,37 % у 2021 році. Ввіз кавових зерен спрямований на задоволення внутрішніх споживчих потреб.

Табл. 1. Структура експорту-імпорту кави в Україні в 2020–2021 рр.

Tabl. 1. The structure of coffee export-import in Ukraine in 2020–2021

Назва показника	Експорт				Імпорт			
	2020 млн дол. США	2021 млн дол. США	2021 р у % до 2020 р	у % до загального обсягу	2020 млн дол. США	2021 млн дол. США	2021 р. у % до 2020 р.	у % до загального обсягу
Усього	49 191,8	68 072,3	138,4	100,0	54 336,1	72 843,1	134,1	100,0
Кава	15,0	15,9	105,9	0,0	251,3	266,7	106,1	0,4
Частка, %	0,03	0,02	-	-	0,46	0,37	-	-

Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)
 Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

На початку дослідження ринку кави слід зауважити, що Україна в цій сфері господарювання є повністю імпортозалежною через відсутність вирощування вказаної культури на її території у зв'язку з невідповідними природно-кліматичними умовами (Зибарева & Воронюк). Повний цикл виробництва кави є невластивим процесом для України, оскільки для вирощування кавових дерев необхідний тропічний клімат. Зелені кавові зерна сепарують, згодом обсмажують у ростері. Деякі види кави обсмажують у купажі. Тому виробниками кави в Україні вважаються фірми, що займаються обсмажуванням, помелом, розфасовкою кавових зерен і виробляють із них інші продукти кавової групи.

У табл. 2 та 3 представлено структуру експорту та імпорту кави за кількістю ввезеного/вивезеного продукту за кварталами 2021 р. на основі даних Державної служби статистики України (2022). Аналізуючи динаміку експорту кави, можна зробити висновок, що його обсяг щоквартально зростає з 3,2 млн дол. США – I квартал до 5,4 млн дол. США – IV квартал, що вказує на те, що українські підприємства з виробництва кави намагаються збільшувати зовнішню торгівлю, знаходять нові ринки збуту на світовому ринку кави. Проте з початком російського вторгнення в Україну ряд партнерів побоюються здійснювати платежі на українські рахунки. Для деяких країн, які вважаються ризиковою зоною, здійснення платежів заборонено.

Табл. 2. Структура експорту кави за кварталами 2021 року, млн дол. США
Tabl. 2. The structure of coffee export by quarters of 2021, USA million dollars

Назва показника	2021 рік	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал
Усього	68 072,3	13 698,5	16 212,3	18 295,6	19 865,9
Кава	15,9	3,2	3,5	3,9	5,4
Частка, %	0,2	0,2	0,2	0,02	0,02

Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)
Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

Аналізуючи дані у табл. 3, можна стверджувати про щоквартальне збільшення імпортованих кавових зерен із 59,5 млн дол. США – I квартал до 78,9 млн США – IV квартал 2021 року. Проте частка імпорту кави знизилась від 0,4 % – I квартал до 0,35 % – IV квартал 2021 року. Можна зробити висновки, що змінюються ринки закупівлі зеленої кави, а також українська кавова індустрія знаходить нових закордонних виробників.

Табл. 3. Структура імпорту кави за кварталами 2021 року, млн дол. США
Tabl. 3. The structure of coffee import by quarters of 2021, USA million dollars

Назва показника	2021 рік	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал
Усього	72 843,1	14 970,0	16 167,6	19 332,9	22 372,6
Кава	266,7	59,5	62,2	66,1	78,9
Частка, %	0,37	0,40	0,38	0,34	0,35

Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)
Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

В Україні кавова індустрія стала бурхливо розвиватися тільки в останні кілька років. Збільшення стабільного попиту на каву і кавові продукти характерні для українського ринку. Насичення відбувається поступово. Стрімко збільшується кількість пропозицій, адже сьогодні придбати каву можна на кожному кроці. Проте загострюється конкуренція кавової індустрії, що позитивно відображається на якості продукції. Найгостріша конкуренція характерна в низькому сегменті кавових напоїв та зерна.

За даними «Pro Consulting», найвищі темпи зростання споживання натуральної зернової кави серед країн Європи характерні для української кавової індустрії. Середньостатистичний українець вживає близько 3 кг меленої кави на рік. Майже половина споживачів на ринку п'ють каву 1 раз на місяць, ще майже третина – 1 раз на 2–3 тижні. Десята частина споживачів вживають каву 1 раз на 2 місяці, 9 % – 1 раз на тиждень. Лише 2 % українців споживають каву понад 1 раз на тиждень або щодня (Pro-Consulting, 2021).

Аналізуючи рис. 2, можна стверджувати, що найбільш популярними серед українців є відомі світові бренди Jacobs, Lavazza, Кава зі Львова та Zhokey. Вони залучають споживачів своїми інноваційними стратегіями, злиттям або поглинанням компаній із метою використання відповідних ключових переваг, таких як інтенсивна науково-дослідна діяльність, створення мереж дистрибуції та розробки нових продуктів для розширення портфеля та захоплення невикористаних ринків. Відомі бренди зберігають свою конкурентоспроможність серед провідних виробників.

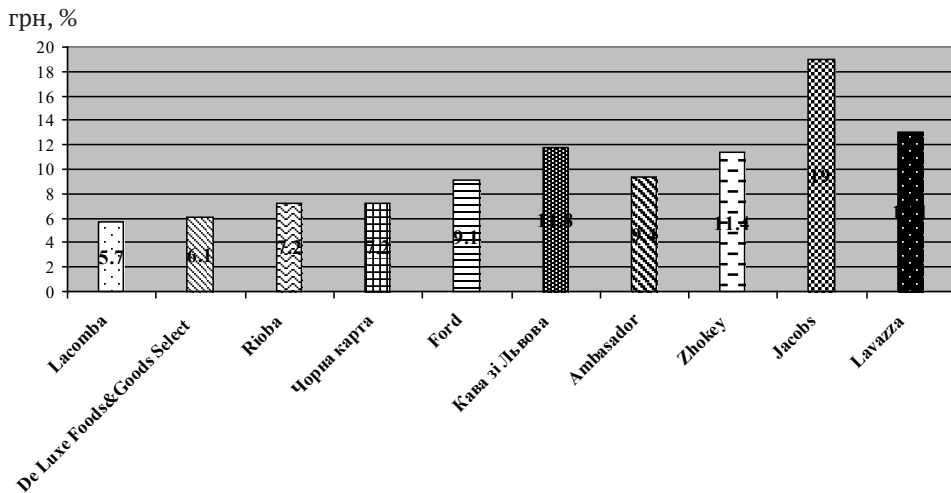

Рис. 2. Найвідоміші бренди зернової і меленої кави торгових мереж України (грн, %)
 Джерело: сформовано автором ("Обзор украинского рынка", 2019)

Рис. 2. The most popular brands of grain and ground coffee of Ukrainian trade networks (UAH, %)
 Source: formed by the author ("Obzor ukrainського rynku", 2019)

Попит підтримується тенденціями споживання кави, поширенням сучасної кавової культури. Українці використовують переважно натуральне зерно, застосовують альтернативні методи приготування напою, різні способи обсмажуван-

ня, методи контролю приготування і якості сировини, таким чином підвищуючи якість кінцевого продукту.

Переробка кавових зерен та споживання натуральної кави в Україні стрімко зростає. Цей ринок в Україні представлений великою кількістю дрібних операторів, які відкривають свої мобільні кав'ярні в місцях із високою прохідністю (Богдан, 2020). Найдинамічніший сегмент – кавові острівки. Це пов'язано з невеликими початковими інвестиціями, малим терміном окупності. У 2018–2019 рр. споживання кави різко зросло, проте у 2020 році зменшилося на 4,6 тис. т в порівнянні з 2019 р. (Pro-Consulting, 2021). Зниження споживання кави, викликаного пандемією COVID-19, вплинуло на обмеження імпорتنних поставок. Кавове споживання України у 2021 р. становило 3,97 % від світового (6,57 млн мішків) ("Вплив російської війни в Україні", б.д.).

Кав'ярні сьогодні – заклади ресторанного господарства, де каву готують на новому рівні з індивідуальним підходом до кожного гостя. Кав'ярні – невід'ємна частина гостинності. Сучасні види закладів ресторанного господарства багатформатні, тому створення національної кав'ярні – один із засобів реклами країни. Кав'ярні take away, а також кафе-кондитерські користуються популярністю споживачів. Сегментація за видами закладів ринку кав'ярень у Києві дозволила визначити, що найбільшого поширення у столиці набули кавові острівки, на другому місці кав'ярні на колесах та найменше – великі стаціонарні заклади (рис. 3).

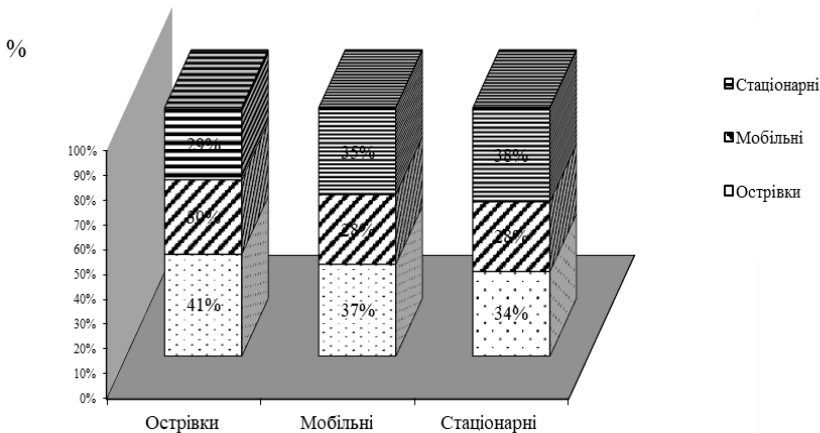

Рис. 3. Структура кав'ярень за форматами в Україні у 2018–2020 рр.

Джерело: сформовано автором (Pro-Consulting, 2022)

Рис. 3. Coffee shops structure by formats in Ukraine in 2018–2020

Source: formed by the author (Pro-Consulting, 2022)

Аналізуючи структуру усіх видів підприємств, варто зазначити значне збільшення їх у 2019 році та скорочення у 2020 році. Таке падіння обсягу ринку пов'язане із впливом фактора карантину, уведеного в країні для боротьби з поширенням вірусу COVID-19. Проте це тимчасове явище, і при його ослабленні кавова індустрія неминуче повернеться до зростання.

На підставі опрацьованих джерел ("Вплив російської війни в Україні", б.д.; Pro-Consulting, 2022) варто виділити наступні закономірності сучасного стану кавової індустрії: з початку російсько-української війни значна кількість власників кавового бізнесу зосередили своє виробництво на території Західної України. Внаслідок припинення морських перевезень кораблями акваторії Чорного моря імпорту кавових зерен здійснювався із 51 країною, значна частина – реімпортом. Основними країнами-постачальниками є Польща – 18 %, Італія – 16 %. Логістичними «сухопутними коридорами» було забезпечено 40 % обсягу споживання кави. Припинено експорт у Білорусь, Республіку Молдова, Російську Федерацію, Грузію та Німеччину на суму 0,2 млн дол. на рік. Згідно з даними Державної служби статистики України, роздрібний товарообіг кави у 2021 році становив 7,88 млрд грн, у 2022 р. він зменшився на 160,3 млн дол. В Донецькій, Київській, Одеській, Харківській, Херсонській та Чернігівській областях кавовий бізнес зазнав найбільших втрат у результаті знищення ресторанних закладів, торгових точок кавових автоматів, закладів торгівлі.

За результатами дослідження споживчої сфери можна стверджувати про наявність значного потенціалу для розвитку кавової індустрії в Києві. За даними «Pro Consulting» (2022), з усього обсягу споживання кави більше припадає на домашнє приготування та вживання напою – 54 %, кав'ярні посідають трохи більше чверті – 26 %, ще 16 % припадає на споживання кави в офісах та інших місцях – 4 %. Як видно із даних у таблиці 4, рис. 4, експорт кавових зерен м. Києва у 2021 р. становив 1,4 млн дол. США, відповідно частка – 0,01 %. Обсяг імпорту кави становить 12,4 млн дол. США, відповідно частка – 0,4 %. Спостерігається значна перевага імпорту кавових зерен м. Києва.

Табл. 4. Товарна структура зовнішньої торгівлі кави м. Києва у 2021 році

Tabl. 4. Marketable structure of coffee foreign trade of Kyiv in 2021

Назва показника	Експорт			Імпорт		
	млн дол. США	у % до січня–лютого 2021	у % до загального обсягу	млн дол. США	у % до січня–лютого 2021	у % до загального обсягу
Усього	15 331,1	123,4	100,0	31 039,0	129,0	100,0
Кава	1,4	59,1	0,0	12,4	113,3	0,4
Частка, %	0,01	-	-	0,4	-	-

В таблиці 5, рис. 5 представлені дані щодо товарної структури зовнішньої торгівлі, в тому числі і кави у січні–лютому 2022 року. Спостерігаємо, що частка експорту становила 0,01 %. Приріст експорту свідчить про значне збільшення обсягів обсмаження кавових зерен національними підприємствами відповідно до зростання розвитку кавової індустрії в м. Києві.

млн дол. США

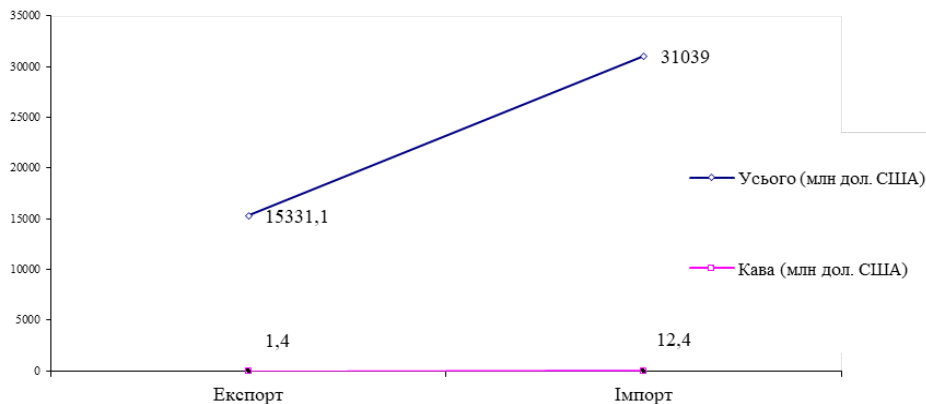

Рис. 4. Структура експорту-імпорту кави м. Києва у 2021 році
Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)

Рис. 4. The structure of coffee export-import of Kyiv in 2021

Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

Табл. 5. Товарна структура зовнішньої торгівлі кави м. Києва у січні-лютому 2022 року

Tabl. 5. Marketable structure of foreign coffee trade of Kyiv in January–February, 2022

Назва показника	Експорт			Імпорт		
	млн дол. США	у % до січня-лютого 2021	у % до загального обсягу	млн дол. США	у % до січня-лютого 2021	у % до загального обсягу
Усього	3054,4	160,6	100,0	5036,3	124,2	100,0
Кава	0,3	207,0	0,0	21,1	129,5	0,4
Частка, %	0,01	-	-	0,4	-	-

Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)

Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

За даними компанії Poster, чашка кави у Києві вартує 32 грн, середня вартість еспресо 24 грн, капучино 32 грн та лате 36 грн ("Яка середня вартість", 2018). Наразі на ринку кавової індустрії існує два важливих чинники, які впливають на вартість напоїв, – зростання цін на зерна кави та зміна курсу валют в Україні. Найпопулярнішим напоєм гостей традиційних кав'ярень в Україні, за даними «Pro Consulting», залишається американо – 32 %. Користуються попитом напої лате – 30 %, капучино – 19 % та еспресо – 12 % (Pro-Consulting, 2022). Напої флет вайт і раф обирають майже у 18 разів рідше, ніж американо. Надзвичайно популярним є формат «кава на виніс», що передбачає незначні інвестиції і зростання споживання кави.

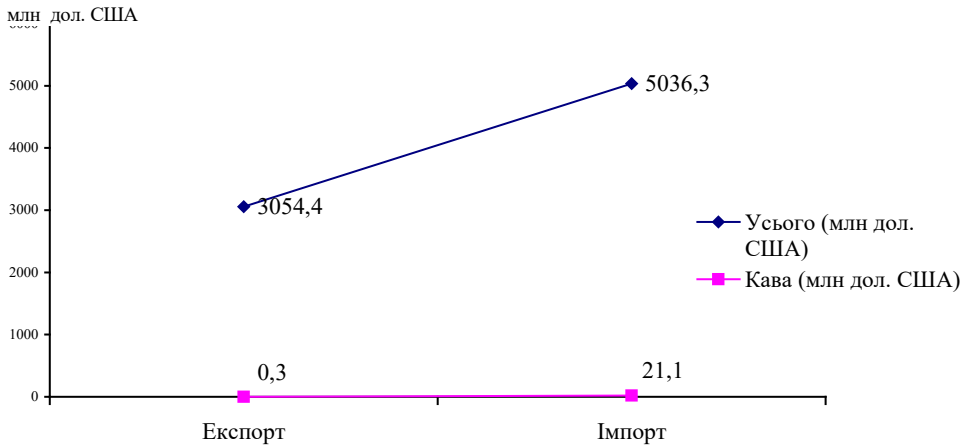

Рис. 5. Структура експорту-імпорту кави м. Києва у січні-лютому 2022 року
 Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)

Рис. 5. The structure of coffee export-import of Kyiv
 in January-February, 2022

Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

У таблиці 6, рис. 6 представлено структуру реалізованих послуг за видами економічної діяльності, в тому числі кавовими напоями у IV кварталі 2021 р. по м. Києву. Обсяг реалізованих послуг із забезпечення напоями становив 4160,5 млн грн, частка відповідно становила 2,9 %, що вказує на значний попит реалізованих кавових напоїв.

Табл. 6. Структура обсягу реалізованих послуг, забезпечення напоями по м. Києву у IV кварталі 2021 року

Tabl. 6. The scope structure of implemented services, provision of drinks in Kyiv in the 4th quarter of 2021

Вид економічної діяльності	Обсяг реалізованих послуг, млн грн	У т. ч. реалізовано послуг населенню	
		усього, млн грн	у % до загального обсягу
Усього	142 897,8	22 349,1	15,6
Забезпечення напоями, в т. ч. кавовими	4160,6	2812,8	67,6
Частка, %	2,9	12,58	-

Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)

Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

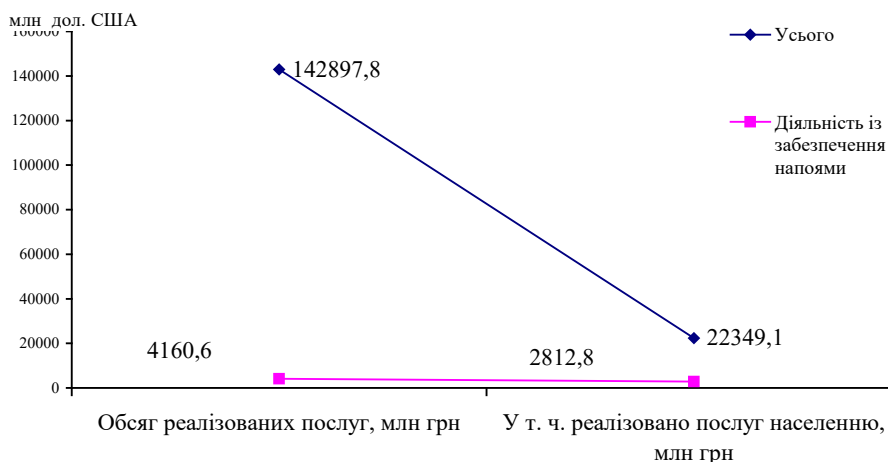

Рис. 6. Структура обсягу реалізованих послуг, забезпечення напоями по м. Києву у IV кварталі 2021 року

Джерело: сформовано автором (Державна служба статистики України, 2022)

Рис. 6. The scope structure of implemented services, provision of drinks in Kyiv in the 4th quarter of 2021

Source: formed by the author (State Statistics Service of Ukraine, 2022)

Споживачі віддають перевагу сертифікованій каві, щоб бути впевненими в якості напою. Сертифікована кава є гарантією для споживача у надійності продукту, оскільки кава зазнає значної фальсифікації. Сертифікація UTZ (Міжнародна некомерційна організація) – це найбільша програма сертифікації кави та какао. UTZ прагне зробити сталі сільське господарство нормою, заохочуючи фермерів до використання екологічно чистих методів ведення сільського господарства та прибуткового управління своїми фермами з повагою до споживачів кави та природи. Низка організацій із сертифікації кави займаються перевіркою виробничих процедур та ланцюга поставок кави, а саме: Сертифікація справедливої торгівлі, Сертифікація Rainforest Alliance, UTZ Certification (Mordor Intelligence, n. d). Тенденція до високоякісних сортів кави з вищими цінами зростатиме протягом 2022 року, незважаючи на вплив пандемії COVID-19 (Euromonitor International, 2022).

Серед основних факторів, що впливають на розвиток ринку кавової індустрії, – активні бойові дії в Україні, значний розмір орендної плати, ціни на електро- і водопостачання, вподобання і смаки потенційних гостей ресторанного господарства.

Висновки та обговорення результатів

Отже, у ході дослідження встановлено, що обсяг імпорту кави в Україні перевищив обсяги експорту. У 2020 році обсяг експорту сягав 15,0 млн дол. США, тоді як у 2021 році експорт кави зріс до 15,9 млн дол. США. Українські підприємства з виробництва кави намагаються збільшувати зовнішню торгівлю, знаходять нові ринки збуту на світовому ринку кави. Проте з початком російського вторгнен-

ня в Україну ряд партнерів побоюються здійснювати платежі на українські рахунки.

В результаті аналізу стану кавової індустрії виділено характерні тенденції:

- ринок кавової індустрії зростатиме та насичуватиметься після припинення повномасштабної війни, відновиться інфраструктура, розбудуються ресторани господарства у східній частині України;
- передбачається, що вибір українцями дорогих сортів кави очевидний та прогнозований впродовж 2022 року. Споживачі стають вибагливішими у своїх смаках до кави. Тому зростання вартості всіх категорій кави зрозуміле, але, швидше за все, передбачається сильний вплив на свіжу каву через вищі ціни за одиницю;
- значна кількість споживачів обирають якісну натуральну каву;
- загострення конкуренції буде вагоме зі збільшенням кількості кав'ярень;
- екологічна складова ринку кавової індустрії зростатиме;
- актуальним є збільшення кількості кавових автоматів у торгових центрах.

Перспективами подальших досліджень є аналіз ринкової потужності основних виробників кави на вітчизняному ринку.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Абдулай, П. М. (2016, 25 березня). Рынок кофе: состояние и тенденции. В *Формування механізмів управління якістю та підвищення конкурентоспроможності підприємств*, Тези доповідей VII Міжнародної наукової інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (с. 8–9). Університет імені Альфреда Нобеля.
- Богдан, О. В. (2020, 29 травня). В Україні змінюється культура споживання кави: названо прибуткові ніші. *Agronews*. <https://agronews.ua/news/v-ukraini-zminiuiet-sia-kul-tura-spozhyvannia-kavy-nazvano-prybutkovi-nishi/>
- Види і сорти кави – посібник для початківців кавоманів*. (б.д.). Papiguttoh. Взято 25 жовтня, 2022 з <https://papigutto.com.ua/ua/populyarnye-retsepty/vidy-i-sorta-kofe>
- Воробйов, К., & Гуржій, Н. (2022). Ринок кави в Україні: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*, 40, 50–57.
- Вплив російської війни в Україні на кавовий ринок України та світу*. (б.д.). Coffee-Story. Взято 26 жовтня, 2022 з <https://coffeestory.in.ua/uk/articles/industriya/vliyanie-rossiiskoi-voiny-v-ukraine-na-kofeinyi-rynok-ukrainy-i-mira>
- Громик, О. М. (2020, 21–22 травня). Перспективи розвитку ресторанного господарства в Україні. В *Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу*, Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (с. 228–230). Вежа-Друк.
- Державна служба статистики України. (2022). *Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу*. https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/e_iovt/arh_iovt2022.htm
- Дромашко, В. А. (2021, 25 березня). Аналіз асортименту та якості кави. В *Розвиток туристичної галузі та індустрії гостинності: проблеми, перспективи, конкурентоздатність*, Тези доповідей I Міжнародної конференції здобувачів та молодих вчених (с. 196–198). Університет імені Альфреда Нобеля.
- Духницький, Б. В. (2016). Основи функціонування ринку кави та чаю в Україні. *Економіка АПК*, 2, 59–62.

- Зибарева, О. В., & Воронюк, Т. А. (2018). Ринок кави в Україні: поточний стан та перспективи розвитку. *Економічний форум*, 1, 25–30.
- Карнаушенко, А. С. (2020). Кавова індустрія в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Приазовський економічний вісник*, 2(19), 103–109. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-18>
- Ковальчук, Т. Г. (2019). Перспективи розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні в умовах глобалізації світового господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, 23(1), 126–130.
- Обзор украинского рынка горячих напитков 2017–2018 гг. (2019, 2 апреля). TradeMaster. <https://trademaster.ua/recomendacii/312945>
- Рейтинг найбільших країн у світі з виробництва кави у 2022 році. (2022, 12 серпня). SylnaUkraine. <https://sylnaukraine.com.ua/nerukhomist/rejtynh-najbilshykh-krain-u-sviti-z-vyrobnytstva-kavy-u-2022-rotsi.html>
- Чорна, Т. О., & Васильєва, О. Г. (2015, 26–27 листопада). Аспекти товарознавчої експертизи кави меленої, що реалізується в торговельній мережі м. Харкова. В *Розвиток та регулювання торгівлі, туристичного та готельно-ресторанного бізнесу на засадах кластерного підходу*, Матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (с. 90–91). Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ.
- Шеремета, А. В. (2021, 25 березня). Аналіз сучасного стану ринку кафе Києва. *Розвиток туристичної галузі та індустрії гостинності: проблеми, перспективи, конкурентоздатність*, Тези доповідей І Міжнародної конференції здобувачів та молодих вчених (с. 460–461.) Університет імені Альфреда Нобеля.
- Яка середня вартість чашки кави у Києві? (2018, 20 листопада). Blackfield.Coffee. <https://blackfield.coffee/yaka-serednya-vartist-kavi-u-kiyevi/>
- Bianco, G.-B. (2020). Climate change adaptation, coffee, and corporate social responsibility: Challenges and opportunities. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 5, Article 3. <https://doi.org/10.1186/s40991-020-00048-0>
- Euromonitor International. (2022, January). *Coffee in Ukraine*. <http://www.euromonitor.com/coffee-in-ukraine/report>
- International Coffee Organization. (n.d.). *Trade Statistics Tables*. Retrived October 26, 2022, from https://www.ico.org/trade_statistics.asp
- Mordor Intelligence. (n.d.). *Coffee Market – Growth, Trends, and Forecasts (2022–2027)*. Retrived October 25, 2022, from <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/coffee-market>
- Pro-Consulting. (2021). *Аналіз ринку кав'ярень в Україні. 2021 рік*. <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-kofeen-v-ukraine-2021-god>
- Pro-Consulting. (2022, 17 січня). *Ринок кав'ярень у Києві: бізнес, що зберігає бадьорість*. <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-kofeen-v-kieve-biznes-sohranyayushij-bodrost>

REFERENCES

- Abdulai, P. M. (2016, March 25). Rynok kofe: sostoyanie i tendentsii [Coffee market: state and trends]. In *Formuvannia mekhanizmiv upravlinnia yakistiu ta pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv* [Formation of quality management mechanisms and increasing the competitiveness of enterprises], Abstract of Papers of the VII International Scientific Internet Conference of Students, Postgraduates and Young Scientists (pp. 8–9). Alfred Nobel University [in Russian].

- Bianco, G.-B. (2020). Climate change adaptation, coffee, and corporate social responsibility: Challenges and opportunities. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 5, Article 3. <https://doi.org/10.1186/s40991-020-00048-0> [in English].
- Bohdan, O. V. (2020, May 29). *V Ukraini zminiuietsia kultura spozhyvannia kavy: nazvano prybutkovi nishi* [The culture of coffee consumption is changing in Ukraine: profitable niches have been named]. Agronews. <https://agronews.ua/news/v-ukraini-zminiuiet-sia-kul-tura-spozhyvannia-kavy-nazvano-prybutkovi-nishi/> [in Ukrainian].
- Chorna, T. O., & Vasyliieva, O. H. (2015, November 26–27). Aspekty tovaroznavchoi ekspertyzy kavy melenoi, shcho realizuietsia v torhovelnii merezhi m. Kharkova [Aspects of commodity examination of ground coffee sold in the retail network of Kharkiv]. In *Rozvytok ta rehuliuвання torhivli, turystychnoho ta hotelno-restorannoho biznesu na zasadakh klasternoho pidkhodu* [Development and regulation of trade, tourism and hotel-restaurant business based on the cluster approach], Proceedings of the International Scientific and Practical Internet Conference (pp. 90–91). Kharkiv Institute of Trade and Economics of KNUTE [in Ukrainian].
- Dromashko, V. A. (2021, March 25). Analiz asortymentu ta yakosti kavy [Analysis of the range and quality of coffee]. In *Rozvytok turystychnoi haluzi ta industrii hostynnosti: problemy, perspektyvy, konkurentozdatnist* [Development of the tourism industry and the hospitality industry: problems, prospects, competitiveness], Abstract of Papers of the I International Conference of Applicants and Young Scientists (pp. 196–198). Alfred Nobel University [in Ukrainian].
- Dukhnytskyi, B. V. (2016). Osnovy funktsionuvannia rynku kavy ta chaisu v Ukraini [Basics of functioning of the coffee and tea market in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 2, 59–62 [in Ukrainian].
- Euromonitor International. (2022, January). *Coffee in Ukraine*. <http://www.euromonitor.com/coffee-in-ukraine/report> [in English].
- Hromyk, O. M. (2020, May 21–22). Perspektyvy rozvytku restorannoho hospodarstva v Ukraini [Prospects for the development of the restaurant industry in Ukraine]. In *Aktualni problemy suchasnoi osvity ta nauky v konteksti yevrointehratsiinoho postupu* [Actual problems of modern education and science in the context of European integration progress], Proceedings of the VI International Scientific and Practical Internet Conference (pp. 228–230). Vezha-Druk [in Ukrainian].
- International Coffee Organization. (n.d.). *Trade Statistics Tables*. Retrived October 26, 2022, from https://www.ico.org/trade_statistics.asp [in English].
- Karnaushenko, A. S. (2020). Kavova industriia v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [The coffee industry in Ukraine: the current situation and the prospects of development]. *Pryazovskiy Economic Herald*, 2(19), 103–109. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-18> [in Ukrainian].
- Kovalchuk, T. H. (2019). Perspektyvy rozvytku hotelno-restorannoho biznesu v Ukraini v umovakh hlobalizatsii svitovoho hospodarstva [Perspectives for the development of hotel and restaurant business in Ukraine under conditions globalization of the world agriculture]. *Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy*, 23(1), 126–130 [in Ukrainian].
- Mordor Intelligence. (n.d.). *Coffee Market – Growth, Trends, and Forecasts (2022–2027)*. Retrived October 25, 2022, from <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/coffee-market> [in English].
- Obzor ukrainskogo rynku goryachikh napitkov 2017–2018 gg.* [Overview of the Ukrainian market of hot drinks 2017–2018]. (2019, April 2). TradeMaster. <https://trademaster.ua/recomendacii/312945> [in Russian].
- Pro-Consulting. (2021). *Analiz rynku kaviaren v Ukraini. 2021 rik* [Analysis of the coffee shop market in Ukraine. 2021 year]. <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-kofeen-v-ukraine-2021-god> [in Ukrainian].

- Pro-Consulting. (2022, January 17). *Rynok kaviaren u Kyievi: biznes, shcho zberihaie badorist* [The market of coffee shops in Kyiv: a business that keeps spirits high]. <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/rynok-kofeen-v-kieve-biznes-sohranyayushij-bodrost> [in Ukrainian].
- Reitynh naibilshykh krain u sviti z vyrobnytstva kavy u 2022 rotsi [Ranking of the largest coffee-producing countries in the world in 2022]. (2022, August 12). SylNaUkraina. <https://sylvnaukraina.com.ua/nerukhomist/reitynh-naibilshykh-krain-u-sviti-z-vyrobnytstva-kavy-u-2022-rotsi.html> [in Ukrainian].
- Sheremeta, A. V. (2021, March 25). Analiz suchasnoho stanu rynku kafe Kyieva [Analysis of the current state of the Kyiv cafe market]. *Rozvytok turystychnoi haluzi ta industrii hostynnosti: problemy, perspektyvy, konkurentozdatnist* [Development of the tourism industry and the hospitality industry: problems, prospects, competitiveness], Abstract of Papers of the I International Conference of Applicants and Young Scientists (pp. 460–461.) Alfred Nobel University [in Ukrainian].
- State Statistics Service of Ukraine. (2022). *Zovnishnia torhivlia okremymy vydamy tovariv za krainamy svitu* [Foreign trade of certain types of goods by countries of the world]. https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/e_iovt/arh_iovt2022.htm [in Ukrainian].
- Vorobiov, K., & Hurzhii, N. (2022). Rynok kavy v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy [Coffee market in Ukraine: trends and prospects]. *Economy and Society, 40*, 50–57 [in Ukrainian].
- Vplyv Rosiiskoi viiny v Ukraini na kavovyi rynek Ukrainy ta svitu [The impact of the Russian war in Ukraine on the coffee market of Ukraine and the world]. (n.d.). Coffee-Story. Retrieved October 26, 2022, from <https://coffeestory.in.ua/uk/articles/industriya/vliyanie-rossiiskoi-voiny-v-ukraine-na-kofeinyi-rynok-ukrainy-i-mira/> [in Ukrainian].
- Vydy i sorty kavy – posibnyk dlia pochatkivtsiv kavomaniv [Types and varieties of coffee – a guide for novice coffee lovers]. (n.d.). Papiguttoh. Retrieved October 25, 2022, from <https://papigutto.com.ua/ua/populyarnye-retsepty/vidy-i-sorta-kofe> [in Ukrainian].
- Yaka serednia vartist chashky kavy u Kyievi? [What is the average price of a cup of coffee in Kyiv?]. (2018, November 20). Blackfield.Coffee. <https://blackfield.coffee/yaka-serednya-vartist-kavi-u-kiyevi/> [in English].
- Zybareva, O. V., & Voroniuk, T. A. (2018). Rynok kavy v Ukraini: potochnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Coffee market in Ukraine: current status and prospects for development]. *Economic forum, 1*, 25–30. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 8.07.2022

UDC 338.439.5:663.93]:640.4(477)

Oksana Hromyk,
PhD in Geographical Sciences,
Lutsk National Technical University,
Lutsk, Ukraine,
o.hromyk@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1316-8390>

CURRENT TENDENCIES ANALYSIS OF COFFEE INDUSTRY IN UKRAINE

Topicality. The popularity of coffee industry is high. This business is actively developing in Ukraine. A coffee shop is an establishment where the high quality of the product, as well as the development of coffee consumption culture are always in the first place. An important component is the commercial activity on which the coffee industry is built. This is an indicator of the right culture: more often Ukrainians prefer coffee in some cafe or restaurant, or even takeaway, instead of home or office coffee. However, COVID 19 pandemic affected the decrease in visits by Ukrainians to coffee shops, cafes, restaurants and other catering establishments. The main share of coffee consumption is an imported product. Ukrainian production is formed by manufacturers who import coffee beans as a raw material, and in Ukraine they roast, receive, package, produce an article without caffeine, and sell it under their own brand. The fiercest competition is typical in low segments of coffee drinks and grains. **The aim of the study and its methods.** The purpose of this article is to analyse the current state of Ukrainian coffee industry. When conducting the research, general scientific methods have been applied: scientific and theoretical elaborations of blighty and foreign scientists, informational materials of statistical and reference publications, analysis, synthesis, generalisation, comparison. **Results.** The article analyses the current state of coffee industry in Ukraine. The greatest producers of coffee and the most popular brands of grain and ground coffee in Ukraine have been characterised. The structure of coffee consumption in Ukraine by types and in quantitative indicators has been analysed. It has been noted that Ukrainian coffee industry is represented by a large number of small operators who open their mobile coffee shops in places with high traffic. This is due to small initial investments, a short payback period, and the possibility to change the location. Since the tendencies of the world coffee market have a significant impact on coffee industry in Ukraine, the demand is also growing steadily. The amount of coffee import in Ukraine exceeded the volume of exports. In 2020, the scope of export reached 15,0 million dollars, USA, while in 2021 it increased to 15,9 million dollars, USA. The amount of import increased from 251,3 million dollars, USA in 2020 to 266,7 million dollars, USA in 2021. The import of coffee beans is aimed at meeting domestic consumers' needs. Ukraine is completely dependent on import, due to the non-compliance with natural and climatic conditions, because growing coffee on the territory of Ukraine is impossible.

Conclusions and discussion. So, in the course of this study, it has been established that coffee industry in Ukraine is developing more actively and even creating competition. A significant place in the restaurant industry is occupied by coffee shops, which increase competition and increase the quality of provided services. Modern coffee shops are restaurant establishments where coffee is made at a new level, with an individual approach to each guest. The current types of restaurant industry establishments are multi-format, so the creation of a national coffee shop is one of the advertising means of our country. Cafes with 3–4 seats are gaining popularity in Kyiv. On the other hand, recently, popular “to go” coffee shops are losing their market key positions. The market of coffee industry is going to grow, and become

saturated after the end of the full-scale war. The infrastructure is going to be restored, and the restaurant industry has all the chances to be developed in the eastern region of Ukraine.

Keywords: coffee industry, cafe, coffee shop, restaurant industry, coffee business, Ukrainian market, coffee export and import.